

Zadaci iz klasične mehanike 1

Zadatak 1.

Tijelo se giba se giba tako da mu se vektor položaja mijenja po zakonu:

$$\vec{r} = r(\cos(\omega t)\hat{i} + \sin(\omega t)\hat{j}).$$

- Pokažite da je brzina tijela okomita na vektor položaja.
- Pokažite da je ubrzanje tijela usmjereno prema ishodištu koordinatnog sustava te da ima iznos proporcionalan sa r .
- Uvjerite se da vektor $\vec{r} \times \vec{v}$ ne ovisi o vremenu.

Zadatak 2.

Tijelo se nalazi u polju sile:

$$\vec{F}(\vec{r}) = 3x^2\hat{i} + (2xz - y)\hat{j} + z\hat{k}.$$

Izračunajte rad koji moramo izvršiti da bi tijelo pomakli iz točke $A = (0,0,0)$ u točku $B = (2,1,3)$ ako je:

- trajektorija pravac koji spaja te dvije točke.
- trajektorija oblika $x = 2t^2, y = t, z = 4t^2 - t$, gdje se parametar t mijenja od $t = 0$ (točka $(0,0,0)$) do $t = 1$ (točka $(2,1,3)$).

Zadatak 3.

Tijelo mase $m = 4$ giba se u polju sile $\vec{F}$ po fizikalnoj trajektoriji opisanoj s:

$$\vec{r}(t) = (3t^2 - 2t)\hat{i} + t^3\hat{j} - t^4\hat{k},$$

gdje su početna i konačna točka opisane s $t_A = 1$ i $t_B = 2$. pokažite da je rad jednak razlici kinetičkih energija u točkama $t_B = 2$ i $t_A = 1$.

Zadatak 4.

Izračunajte rad koji izvrši sila $\vec{F}$ na tijelo koje se giba u xy ravnini po kružnici čiji je centar u ishodištu a radijus je jednak 3. Sila je oblika

$$\vec{F}(\vec{r}) = (2x - y + z)\hat{i} + (x + y - z^2)\hat{j} + (3x + 2y + 4z)\hat{k}.$$

Zadatak 5.

Pokažite da je polje sile:

$$\vec{F}(\vec{r}) = (y^2z^3 - 6xz^2)\hat{i} + 2xyz^3\hat{j} + (3xy^2z^2 - 6x^2z)\hat{k}$$

Konzervativno. Ujedno nađite potencijalnu energiju i rad potreban da se tijelo pomakne iz točke $A = (-2,1,3)$ u točku $B = (1, -2, -1)$.

Zadatak 6.

Tijelo mase $m = 1$ giba se u polju sile:

$$\vec{F}(t) = (3t^2 - 4t)\hat{i} + (12t - 6)\hat{j} + (6t - 12t^2)\hat{k},$$

gdje je t vrijeme.

- Izračunajte promjenu količine gibanja tijela u vremenskom intervalu od $t_A = 1$ do $t_B = 2$.
- Izračunajte brzinu tijela u trenutku $t_B = 2$, ako je brzina u $t_A = 1$ jednaka:

$$\vec{v}(1) = 4\hat{i} - 5\hat{j} + 10\hat{k}.$$

- Izračunajte moment količine gibanja i moment sile na tijelo u trenutku $t_B = 2$, ako je u trenutku $t = 0$ ono mirovalo u ishodištu.

Zadatak 7.

Tijelo mase m giba se po trajektoriji

$$\vec{r}(t) = a \cos(\omega t)\hat{i} + b \sin(\omega t)\hat{j}.$$

Izračunajte:

- Moment sile na česticu.
- Moment količine gibanja s obzirom na ishodište.

Zadatak 8.

Tijelo mase m giba se pod utjecajem sile:

$$\vec{F}(t) = a(\sin(\omega t)\hat{i} + \cos(\omega t)\hat{j}).$$

- Izračunajte rad koji sila izvrši na tijelo do trenutka t , ako je u trenutku $t = 0$ tijelo mirovalo u ishodištu.
- Odredite $\vec{r}(t)$.

Zadatak 9.

Zadana je sila:

$$\vec{F}(\vec{r}) = (2x \sin(z) - 4)\hat{i} + (3y^2z + 2)\hat{j} + (\alpha(x, z) + y^3)\hat{k}.$$

- Odredite koliki mora bit $\alpha(x, z)$ da bi sila bila konzervativna, ako vrijedi $\alpha(0, 0) = 0$.
- Kolika je kinetička energija tijela u točki $A = (1, 1, 0)$, ako je kinetička energija u ishodištu dva puta veća od tog iznosa.

Zadatak 10.

Tijelo mase m giba se u polju sile:

$$\vec{F}(\vec{r}) = -\alpha\vec{r}, \quad \alpha > 0.$$

- Pokažite da je polje sile konzervativno.
- Izračunajte trajektoriju tijela $\vec{r}(t)$, za početne uvjete $\vec{r} = (a, 0, 0)$, $\vec{v} = (0, v, 0)$.
- Izračunajte koliki rad izvrši sila na tijelo u vremenskom intervalu od $t = 0$ do $t = t$.
- Odredite ukupnu energiju tijela.
- Izračunajte moment količine gibanja tijela $\vec{M}$.

Zadatak 11.

Tijelo mase $m = 1$ bačeno je s visokog nebodera horizontalno brzinom $\vec{v} = (10, 0, 0)$ m/s. Izračunajte položaj tijela u trenutku $t = 5$ s:

- U prisustvu sile otpora

$$\vec{F}_o = -\beta\vec{v}, \quad \beta = 1 \text{ Ns/m.}$$

- U slučaju bez otpora.

Pretpostavite da je $g = 10$ m/s.

Zadatak 12.

Tijelo mase $m = 2$ giba se u 1D potencijalu oblika:

$$U(x) = (x + 1)^2.$$

U trenutku $t = 0$ tijelo se nalazi u $x(0) = 0$ i ima brzinu $v(0) = 0$. Koristeći zakon očuvanja energije i metodu separacije varijabli odredite brzinu tijela u bilo koje kasnijem trenutku t .

Zadatak 13.

Zvijezda mase M i planet mas $m \ll M$ nalaze se u apocentru na relativnoj udaljenosti $10R$ i imaju relativnu brzinu $v^2 = k/(20mR)$ (R je radijus zvijezde). Izračunajte kolika je relativna udaljenost zvijezde i planeta u pericentru.

Zadatak 14.

Satelit mase $m \ll M_z$ giba se po kružnoj orbiti oko Zemlje na udaljenosti $9R_z$ od središta zemlje. Odredite kut α za koji se mora zakrenuti putanja satelita da bi satelit udario u površinu Zemlje pod kutom 0° .

Zadatak 15.

Komet mase $m \ll M_S$ giba se prema Suncu relativnom brzinom:

$$v = \frac{1}{5} \cdot \sqrt{\frac{gM_S}{R_S}},$$

gdje je R_S radijus Sunca. Komet se nalazi na udaljenosti $r = 100R_S$ od središta Sunca. Minimalna udaljenost između kometa i Sunca kada ne bi bilo gravitacijske sile iznosi $10R_S$. Izračunajte minimalnu udaljenost r_{min} između kometa i Sunca ako se uzme u obzir gravitacijsko polje Sunca.

Zadatak 16.

Sustav dvojnih zvijezda jednakih masa M ima nergiju E_{CM} (gledano iz sustava centra mase). Izračunajte iznos momenta količine gibanja $|\vec{M}|$, dvojnog sustava, ako se u pericentru zvijezde nalaze na udaljenosti R .

Zadatak 17.

Dvije zvijezde masa $m_1 = m$ i $m_2 = 2m$ gibaju se u sustavu centra mase po elipsama. Parametar elipse prve zvijezde je $p_1 = R$, a njezin položaj u apocentru je $r_{max}^1 = \frac{4}{3}R$. Izračunajte relativnu brzinu zvijezda u apocentru.

Zadatak 18.

Promotrite dva istovrsna naboja Q mase M . Na početku ($t \rightarrow -\infty$) prvi se naboj giba po pravcu brzinom $\vec{v}_1 = 2\vec{v}$, a drugi naboj miruje. Udaljenost drugog naboja od pravca gibanja prvog naboja je h .

- Odredite ukupnu kinetičku energiju problema te ukupnu kinetičku energiju u sustavu centra mase.
- Odredite ukupni moment količine gibanja u sustavu centra mase.
- Odredite parametre koji opisuju trajektoriju gibanja reducirane mase.
- Odredite kut θ koji zatvaraju tangente trajektorije u ($t \rightarrow -\infty$) i ($t \rightarrow +\infty$).

Brzina v dana je sa $v^2 = \sqrt{\frac{3}{4}} \cdot k/mh$.

Zadatak 19.

Četiri tijela mase m nalaze se u vrhovima kvadrata stranice a .

- Odredite elemente tenzora momenta tromosti ako četiri mase leže u xy ravnini, a središte kvadrata poklapa se s ishodištem.
- Izračunajte kinetičku energiju ovog tijela ako ono rotira oko osi koja leži u yz ravnini i nagnuta je za $\theta = 45^\circ$ u odnosu na os z .

Zadatak 20.

Dva tijela mase m_1 i m_2 povezana su bezmasnim štapom duljine a .

- a) Pokažite da je moment tromosti ovakvog sustava oko osi okomite na štap koja prolazi centrom mase jednak:

$$I = \mu a^2 (\equiv I_{zz}^{CM}).$$

- b) Izračunajte kinetičku energiju štapa oko osi koja prolazi središtem štapa i koja je nagnuta za 45° u odnosu na okomicu na štap.

Zadatak 21.

Pokažite da šuplji cilindar radijusa a i mase M koji se kotrlja po horizontalnoj podlozi brzinom v ima kinetičku energiju Mv^2 . Kolika bi bila kinetička energija ispunjenog cilindra jednake mase?

Zadatak 22.

Odredite elemente tenzora momenta tromosti valjka čije je središte u točki $S = (0, d/2, d)$. Masa valjka je m , promjer d , a visina $h = 2d$.

Zadatak 23.

Odredite elemente tenzora momenta tromosti stošca visine h i radijusa a , čija se baza nalazi u xy ravnini a vrh na pozitivnom dijelu z osi.

Zadatak 24.

Odredite kinetičku energiju krutog tijela sastavljenog od dva stošca visine h i radijusa a , čija se os simetrije poklapa sa z osi, te koji rotira oko x osi kutnom brzinom Ω .